

Прийняття значної кількості нормативно-правових актів у сфері соціальних відносин, що не завжди стає передумовою повноцінного захисту соціальних прав і гарантій громадян у державі (й навіть ускладнює процедуру їх реалізації), зумовлено такими чинниками: необхідність вироблення власної політики держави у сфері соціальних відносин, яка була б зорієнтована на сучасний стан розвитку економіки держави; відсутність цілісної науково обгрунтованої концепції соціальної політики держави; низька якість підготовки соціальних законопроектів; політична нестабільність у державі; прийняття низки популістських перед-виборних законів соціально орієнтованого спрямування; створення прецеденту економічно необгрунтованого розширення юридичних гарантій соціального забезпечення.

На загальнодержавному рівні необхідний основний Закон “Про основи соціальної політики”, закони “Про державні соціальні стандарти”, “Про соціальне партнерство”; потрібна система взаємопов’язаних документів, що забезпечує чітко сформульовану державну Концепцію соціального розвитку України на середньо- й довгострокову перспективу, програм соціальних реформ України.

Список використаних джерел:

1. Social Policy / Ed. by J. Baldock, N. Manning, S. Miller, S. Vickerstaff. – New York : Oxford University Press, 1999. – P. 21.
2. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини / Грішнова О. А. – К. : Наукова думка, 2010. – 342 с.
3. Карпенко В. Я. Основи соціального законодавства України / В. Я. Карпенко // Управління проектами та розвиток виробництва : зб. наук. пр. – Луганськ : Східноукраїнський державний університет, 2004. – № 2 (10). – С. 48–55.

УДК 351.858:338.26

О. О. Сиченко, кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу Дніпропетровського
державного аграрного університету

**СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА
В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ**

Досліджено сукупність заходів державної політики щодо інформатизації суспільства в напрямку впровадження концепції соціального діалогу в Україні; визначено основні риси характеру нації та схильність відповідних рис до змін; обгрунтовано доцільність застосування механізмів соціологічно-терапевтичного впливу на суспільну думку в Україні.

Ключові слова: соціальна політика; соціальний діалог; державне соціальне програмування; інформатизація.

The article is devoted to the social component of the state mechanism to monitor and ensure social dialogue of the employees in Ukraine is shown; the basic aspects, which form the profile of social protection of the worker; development of the elements of the social component of the mechanism of state monitoring and ensuring a decent level of socio-economic security of employees in Ukraine.

Key words: social security; social dialogue; the mechanism of state social regulation; monitoring.

© О. О. Сиченко, 2013

Постановка проблеми (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями). В умовах відходу державної політики від принципів патерналістської держави питання впровадження концепції соціального діалогу в Україні виходять на перший план. Доцільність організації соціальної політики держави на засадах концепції соціального діалогу підтверджується тим, що громада і суспільство зосереджують свої зусилля на розкритті творчого потенціалу для створення громадської цінності, на відміну від окремих зацікавлених сторін, що концентруються на виконанні своїх зобов'язань у межах певної соціальної програми [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття). Науковий аналіз проблематики свідчить, що питанням розвитку концепції соціального діалогу у світі та в Україні присвячено низку праць, зокрема К. Абдурахманова, А. Андрущенко, О. Балакиревої, Л. Бассена, Д. Бебінгтона, К. Браммера, А. Вагнера, Р. Ват'є, Л. Вільямса, С. Волкова, Дж. Грея, Дж. К. Гелбрейта, О. Ішенка, О. Касперовича, Д. Кларка, О. Мамедова, Л. Мізес, О. Митрофанова, В. Ойкена, Ю. Попова, Г. Потопальської, Р. Солоу, Дж. Стігліца, Є. Сірого, О. Шулуся, Д. Хопкінса, П. Шлендера, Л. Якобсона та ін.

Важливий чинник зміни світогляду громадян щодо проблематики – це інформатизація суспільства [2]. Проте практичні питання програмного підходу до інформатизації опрацьовано недостатньо. Крім того, особливої уваги заслуговують дослідження конкретних науково-практичних питань упровадження концепції, зокрема щодо ролі інформаційного чинника в зміні суспільної думки стосовно розуміння необхідності розвитку держави в напрямку посилення соціального діалогу між усіма суб'єктами соціальних взаємовідносин у державі.

Мега статті (формулювання цілей статті (постановка завдання) – дослідження можливостей інформатизації суспільства в державній політиці сприяння розвитку концепції соціального діалогу в Україні).

Виклад основного матеріалу (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів). В українському суспільстві сутність концепції соціального діалогу по-різному розуміється менеджерами, споживачами, державними службовцями та представниками засобів масової інформації.

Обстеження, проведене нами у співпраці з Центром соціально-політичного планування і прогнозування в квітні – червні 2012 р., показало, що в уявленнях менеджерів і населення концепція соціального діалогу стосується переважно якості ведення бізнесу. Так, для 47,5 % опитаних менеджерів і для 46,0 % населення корпоративне громадянство – це: випуск якісної продукції та послуг; сплата податків (29,5 % менеджерів і 30,4 % населення); охорона навколишнього середовища (31,5 % менеджерів і 29,8 % населення); поліпшення умов праці (33,5 % менеджерів і 22,5 % населення); виплата високих зарплат (11,5 % менеджерів і 19,1 % населення); вкладення грошей у розвиток виробництва (19,0 % менеджерів і 14,8 % населення); чесність, прозорість, доступність звітності (13,3 % менеджерів і 7,7 % населення).

Розуміння концепції щодо рядових громадян держави розподілилось таким чином: дотримання законів (33,6 % менеджерів і 35,5 % населення відповідно); допомога бідним (2,5 % менеджерів і 10,5 % населення).

Стосовно діяльності державних органів влади корпоративне громадянство розуміється як допомога регіонам у вирішенні соціальних питань (9,5 % менеджерів і 10,4 % населення); підтримка освіти (3 % менеджерів і 9,3 % населення); підтримка громадських організацій (2,4 % менеджерів та 1,2 % населення).

Таким чином, в уявленні менеджерів і населення концепція соціального діалогу ототожнюється, в основному, з корпоративною етикою і внутрішньою соціальною політикою. Для менеджерів важливіше поліпшення умов праці та вкладення в розвиток виробництва, для населення – заробітна платня. У зазначеному обстеженні державні службовці визначають концепцію соціального діалогу як соціально орієнтовану поведінку бізнесу і громадських організацій, необхідність якої зумовлено загостренням проблем бідності в Україні, наголошуючи на необхідності законодавчого примусу й заохочення до соціально відповідального бізнесу через доступ соціально відповідальних підприємств до пільг і кредитів бізнесу.

Дослідження результатів обстеження уявлень представників засобів масової інформації показало: частина з них вважає, що соціальна відповідальність бізнесу – це намагання примусити бізнес і суспільство брати на себе частину соціальних турбот. Вони вважають, що слід дати можливість бізнесові розвиватися за законами ринку, а державі перерозподіляти кошти через податки в соціальні бюджети, особливо на підтримку непрацевдатних громадян. Інша частина журналістів вважає впровадження концепції однією з можливих стратегій розвитку держави.

Важливий результат дослідження – це звуження погляду опитаних на концепцію соціального діалогу суто в ракурсі покладання соціально гострих питань на владу та бізнес і розподіл повноважень між ними. При цьому свідомість більшості залишається на принципах невтручання, що відбивається у відомому українському прислів'ї, що слугує девізом ставлення громадської думки до проблематики побудови концепції соціального діалогу в державі – “моя хата скраю – я нічого не знаю”.

Надзвичайно важливим елементом зміни погляду громадян на питання соціальної відповідальності на початкових етапах її впровадження є інформатизація суспільства [1]. Для інформування громадськості про значення соціально відповідального ставлення громадян України і кращі приклади соціально-відповідального бізнесу створюються спеціалізовані інформаційні центри, інтернет-сайти, публікуються популярні брошури, проводяться конференції, семінари та круглі столи, державні органи влади закликають засоби масової інформації повідомляти населення про кращі національні й зарубіжні практики у сфері соціальної відповідальності. З метою впровадження навчання, дослідної та методичної підтримки практикуються проведення семінарів і тренінгів для державних службовців, представників бізнесу, членів громадських і професійних спілок, асоціацій та об'єднань, які, проте, не мають системного характеру. У навчальні програми різних спеціальностей окремих вищих навчальних закладів уводять предмет “Корпоративна соціальна відповідальність” та спеціальність “Менеджмент соціально відповідального бізнесу”.

Ініціативи у напрямку інформатизації суспільства щодо впровадження концепції соціального діалогу недостатні, про що, зокрема, свідчать результати проведених досліджень. Для розробки конкретних соціально-терапевтичних програм, спрямованих у цілому на зміну психології етносу, в напрямку зміни позиції громадянської відповідальності щодо вирішення соціально значущих питань вважається за доцільне визначити основні риси характеру нації та схильність відповідних рис до зміни.

Основні риси з погляду соціальної теорії поля і гештальт-підходу описують базові типи регулювання контактного кордону. Найбільш притаманними для вітчизняного соціального середовища визначено конфлюентний та інтроєктивний типи (табл. 1).

Маркери базових типів регулювання контактного кордону українського суспільства

Базовий тип регулювання контактного кордону	Маркери
Конфлюентний	<ul style="list-style-type: none">– Доброта та її прояв до людей;– душевна відкритість;– м'якість;– податливість характеру;– жалість до інших;– чуйність до чужої біди;– легковір'я, складнощі з часовою орієнтацією;– комюнакторність;– схильність до відкриття “індивідуального кордону”;– єднання (злиття) з оточуючими
Інтроєктивний	<ul style="list-style-type: none">– Прагнення до зовнішнього керівництва;– орієнтація на зовнішні оцінки;– надія на сильного лідера;– несамостійність;– відмова від власного самовизначення

Маркерами конфлюентних особливостей такі риси нації: доброта та її прояв до людей (незнайомих у тому числі), душевна відкритість, м'якість, податливість характеру, жалість до інших, чуйність до чужої біди, легковір'я, складнощі з часовою орієнтацією (невміння цінувати час), комюнакторність (потреба в належності до великої групи). Про конфлюентний механізм також свідчить схильність відкриття “індивідуального кордону” і єднання (злиття) з оточуючими.

Про маркери інтроєктивного механізму свідчить прагнення до зовнішнього керівництва (зовнішній агент поповнює дефіцит власної автономії), орієнтація на зовнішні оцінки, надія на сильного лідера, несамостійність, засвоєна з моделі виховання, яка поєднується з відмовою від власного самовизначення.

Щодо розвитку контактних функцій українців найбільш представлена функція “ід” (тілесні відчуття й базові потреби) та функція “персонеліті” (особистості), але слабо розвинутою залишається функція “его” (вибору). Про потужні прояви функції “ід” свідчать, зокрема, такі традиційні риси, як відсутність дисципліни і самодисципліни, нестійкість, непередбачуваність для інших і самих себе, слабка здатність до самоконтролю. З іншого боку, прислуховування до сигналів власного тіла та орієнтація на мову тіла, як і тілесні, контактні прояви в суспільстві не заохочуються, що свідчить про односторонній характер функціонування функції “ід”. Про прояви функції “персонеліті” свідчить національний характер догматизму. Нездатність до цілеспрямованої діяльності, труднощі в ухваленні самостійних рішень, пошук зовнішнього керівництва свідчить про те, що функція “его” розвинута недостатньо.

Значна зацікавленість до можливості зміни цих психологічних особливостей. Вважаємо, щодо соціально-терапевтичних впливів на суспільство доцільна організація соціально-педагогічних програм, спрямованих на розвиток особистої відповідальності їхніх учасників. Природно, що такий соціальний вплив матиме локальний характер, але зміна стійких характерологічних особливостей глобально, в масштабі усього суспільства неможлива, тим більше враховуючи їх історично обумовлену сталість. Як відомо, в сучасній теорії поля

розглядається концепція морфогенетичних полів [4]. Вона передбачає, що невидимі поля утворюються і є матрицею будь-якої майбутньої форми, розвитку й способу дії. Вони діють у часі й просторі. Морфогенезис починається вже з організованої системи, яка є морфогенним зародком. Зміни у всьому полі відбуваються завдяки ефектові морфічного резонансу. Завданням соціально-терапевтичних заходів саме й буде створення такої морфогенетичної системи. Логічно припустити, що найбільш перспективно направляти соціологічно-терапевтичний вплив на молоду частину населення. Це пов'язано з тим, що молодь найчутливіша до змін, активніша в соціальних діях і засвоєний нею досвід соціальної терапії матиме тривалий вплив на соціальне середовище [4].

Стихійну соціально-терапевтичну роль відіграють деякі психологічні тренінги, орієнтовані на населення, переважно гуманістичного напрямку. Враховуючи соціокультурну ситуацію в сучасній Україні, вважаємо, що роль соціальної терапії також виконують системи психологічної освіти. Не секрет, що лише незначна частина дипломованих психологів працює за фахом. Також збережено поки що соціальний стереотип недовіри до психолога і асоціювання його з психіатром, консультування в якого рівнозначне визнанню себе психічно хворим. Це, на наш погляд, стримує спробу населення в отриманні психологічної допомоги, але здобуття психологічної освіти не викликає соціального осуду.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. З метою інформатизації суспільства щодо необхідності впровадження концепції соціального діалогу в Україні проводиться низка заходів, які не мають системного характеру. Зокрема, утворюються спеціалізовані інформаційні центри, інтернет-сайти, публікуються популярні брошури, проводяться конференції, семінари та круглі столи, державні органи влади закликають засоби масової інформації повідомляти населення про кращі національні й зарубіжні практики у сфері соціальної відповідальності, практикується проведення семінарів і тренінгів для державних службовців, представників бізнесу, членів громадських і професійних спілок, асоціацій та об'єднань.

Для обґрунтування необхідності, розробки та впровадження державних соціально-терапевтичних програм, спрямованих на зміцнення особистої громадянської відповідальності, вважаємо за доцільне визначити основні риси характеру нації та схильність відповідних рис до зміни.

Аналіз типових маркерів регулювання контактного кордону засвідчив: найбільш притаманними для вітчизняного соціального середовища типами визначено конфлюентний та інтроєктивний типи. Досить розвинутими контактними функціями українців виявляються функція "ід" (тілесні відчуття і базові потреби) та функція "персонеліті" (особистості), значно менш розвинутою залишається функція "его" (вибору).

Інформатизацію суспільства з питань упровадження концепції соціального діалогу доцільно здійснювати через соціологічно-терапевтичний вплив на суспільну думку.

Список використаних джерел:

1. Левин К. Теория поля в социальных науках / Левин К. – СПб. : Сенсор, 2000. – 368 с.
2. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі. – К. : Стандарт, 2005. – 302 с.
3. Ганслі Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / Ганслі Т. ; [пер. з англ. О. Перепада]. – К. : Основи, 1996. – 237 с.
4. Синкевич З. В. Социология и психология национальных отношений : уч. пособие / Синкевич З. В. – СПб : Издательство В. А. Михайлова, 1999. – С. 99–120.